

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЗА НАЯВНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КРИЗИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Важливою властивістю господарської діяльності підприємств є її ризикованість [1]. Це зумовлює необхідність вимірювання рівня економічного ризику функціонування підприємств [2] та розроблення організаційно-економічних заходів, спрямованих на управління цим ризиком [3, 4]. Особливо високим є рівень ризикованості інвестиційної діяльності компаній [5], що необхідно враховувати, зокрема, і при оцінюванні їхніх інвестиційних [6–10] та інноваційних можливостей [11, 12].

Управління ризиком діяльності фірм потребує, серед іншого, покращення використання наявних у підприємств обсягів економічних ресурсів, до яких належать матеріальні [13, 14], технічні [15], фінансові [16] та інші ресурси. Таке покращення, своєю чергою, дає можливість підвищити ступінь реалізації виробничих та збутових можливостей підприємств [17–19], а також їхнього фінансового потенціалу [20–23]. Зокрема, важливим напрямом зниження ризику діяльності підприємств є раціоналізація обсягів та структури їх фінансових ресурсів, що є запорукою покращення фінансової стійкості компаній [24–26]. Особливо це стосується тих підприємств, які перебувають у кризі ліквідності та платоспроможності.

Як показує досвід господарювання, суб'єкти підприємництва, які знаходяться у фінансовій кризі або наближаються до неї, повинні розробити та впровадити науково обґрунтовану стратегію антикризового управління своєю діяльністю. При цьому процес розроблення та впровадження зазначеної стратегії передбачатиме здійснення таких основних етапів дій: встановлення мети антикризового управління; аналізування та оцінювання наявного фінансового стану компанії, зокрема її схильності до банкрутства; визначення головних чинників, які зумовлюють недостатній рівень фінансового стану компанії, та прогнозування майбутніх змін у механізмах впливу цих чинників; розроблення комплексу організаційно-економічних заходів, спрямованих на недопущення настання на підприємстві фінансової кризи, а якщо вона вже трапилася, то усунення кризового фінансового стану; реалізація заходів з антикризового фінансового управління; контролювання та регулювання програми сформованих заходів; оцінювання наслідків впровадження у діяльності фірми розробленої програми антикризових заходів і у разі, якщо ця програма виявилася достатньо успішною, створення умов, необхідних для недопущення повторного погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання.

Стосовно кризи ліквідності та платоспроможності, то розроблення стратегії її подолання повинно враховувати специфіку цієї кризи. Зокрема, необхідно брати до уваги ту обставину, що зазначена криза утворюється переважно внаслідок неефективної структури та нераціональних обсягів наявних у підприємств обігових коштів. При цьому структура оборотних активів суб'єктів господарювання повинна розглядатися за двома ознаками, а саме: за складом цих активів та за джерелами їх утворення. За таких умов криза ліквідності та платоспроможності виникає, як правило, якщо у структурі обігових засобів економічних суб'єктів занадто малу

частку займають їх найбільш ліквідні види, а серед джерел формування оборотного капіталу підприємств завеликою є частка позикових джерел, зокрема позик із короткими термінами їхнього повернення. Тому головною метою антикризового управління підприємствами у разі наявності на них кризи ліквідності та платоспроможності повинно виступати вдосконалення структури та оптимізації обсягів обігових коштів, наявних у тих суб'єктів підприємництва, які перебувають у зазначеній кризі. Своєю чергою, критерієм успішної реалізації стратегії антикризового управління підприємствами у цьому випадку виступатиме нормалізація тих індикаторів фінансового стану компаній, які характеризують платоспроможність та ліквідність активів підприємств.

При цьому головними напрямками антикризового управління на підприємствах за наявності на них кризи ліквідності та платоспроможності є такі: скорочення обсягів існуючих на підприємствах оборотних активів завдяки пришвидшенню оборотності кожного різновиду таких активів; зменшення величини поточних зобов'язань підприємств перед кредиторами, зокрема зобов'язань із короткими термінами їх погашення, збільшення величини власного капіталу підприємств та, як наслідок, зростання обсягів наявного у них власного оборотного капіталу.

Список використаних джерел:

1. Вербицька, Г. Л. (2004). Оцінка економічного ризику. *Актуальні проблеми економіки*, (4), 129–136.
2. Ємельянов, О. Ю. (2020). Оцінювання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*, (19–20), 3–9.
3. Клименко, С. М. (2013). Формування стратегії розвитку підприємства з урахуванням ризиків. *Бізнес Інформ*, (8), 343–347.
4. Попова, Г. Ю. (2016). Формування стратегії ризикозахисту інжинірингової фірми. *Вісник економічної науки України*, (2), 157–161.
5. Дашко, І. М., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2011). Сутність інвестиційного ризику та його врахування при обґрунтуванні напрямів інвестиційної діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (698), 28–34.
6. Detemple, J. & Kitapbayev, Y. (2018). Optimal Investment under Cost Uncertainty. *Risks*, (6 (1)), 5.
7. Гришко, В. А. (2010). Показники та методи оцінювання інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств. *Схід. Аналітично-інформаційний журнал*, (7(107)), 18–21.
8. Ємельянов, О. Ю. & Гришко, В. А. (2009). Управління якістю продукції машинобудівного підприємства в процесі формування його інноваційного потенціалу. *Збірник наукових праць «Економіка: проблеми теорії та практики»* (253 (VII)), 185–191.
9. Родіонова, І. В. (2013). Методи оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Економіка розвитку*, (4 (68)), 96–99.
10. Тищенко, Т. І. (2015). Оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ*, (2 (2)), 65–71.
11. Гришко, В. А., Ємельянов, О. Ю. & Крет, І. З. (2010). Оцінювання поточного та стратегічного рівня інвестиційного потенціалу машинобудівних підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (683), 210–215.
12. Ємельянов, О. Ю., Крет, І. З. & Сегедій, О. М. (2003). Інформаційне забезпечення аналізу інвестиційного потенціалу галузей економіки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління*, (484), 66–71.
13. Безбородова, Т. В. & Даншина, Т. В. (2017). Управління оборотними коштами підприємств. *Інвестиції: практика та довід*, (1), 59–62.
14. Насібова, О. В. & Придатченко, Б. Ю. (2018). Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. *Економіка і суспільство*, (18), 794–802.
15. Шарманська, В. М. & Вітюк, В. В. (2018). Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. *Молодий вчений*, (1(53)), 550–552.

16. Редько, Л. І. (2007). Використання фінансових ресурсів як джерел фінансування інноваційної діяльності та проблема їх застосування. *Держава і регіони*, (2), 214–217.
17. Висоцький, А. Л. (2014). Види, чинники та об'єкти управління збутовим потенціалом машинобудівного підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*, (24.7), 315–323.
18. Ємельянов, О. Ю., Висоцький, А. Л., Симак, А. В. & Петрушка, Т. О. (2017). Методичні засади оцінювання попиту на продукцію машинобудівних підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, (3), 198–212.
19. Ємельянов, О. Ю., Лесик, Л. І. & Висоцький, А. Л. (2015). Теоретичні засади формування та оцінювання виробничо-збутового потенціалу машинобудівних підприємств. *Бізнес Інформ*, (1), 124–130.
20. Кунцевич, В. О. (2005). Підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, (1(43)), 68–75.
21. Левченко, Н. М. (2012). Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та довід*, (2), 114–117.
22. Маринич, І. А. (2010). Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, (20.1), 105–108.
23. Турчак, В. В. (2014). Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*, (8(11)), 49–52.
24. Гапак, Н. М. & Капштан, С. А. (2014). Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*, (42), 191–196.
25. Ємельянов, О. Ю. (2020). Діагностування рівня фінансової стійкості підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*, (21), 3–9.
26. Чепка, В. В. & Матяш, О. К. (2017). Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*, (12), 649–655.